

Abstract

Korrigerings effekter och stereotyper hänger ihop, för att studera detta användes bilder av ansikten med olika etnicitet och självrapporteringstest skapade av Nosek, Sidanius och Pratto och Dunton och Fazio. Svenska studenter vid Lunds universitet deltog i undersökningen där de delades in två grupper med olika instruktioner, dels falsk information om undersökningens syfte och dels information att vi studerade stereotyper. Detta gjordes för att kunna studera deras korrigerings effekter. Följaktligen var studien av en experimentell design. Vi fann att korrigerings effekter fanns hos de båda grupperna vad gällde alla etniska grupper utom vita män, vilka inte hade korrigerats av den grupp som fått felaktig information. Detta visar att korrigerings sker för alla minoritetsgrupper till följd av en önskan att inte verka fördomsfull oavsett kontext.

Korrektionseffekter: stereotyper och viljan att inte framstå som fördomsfull i ett experiment bland studenter.

Att uttrycka en fördomsfull åsikt i det samhälle vi lever i idag är kontroversiellt. Ny lagstiftning om hets mot folkgrupp och en egalitär inställning som genomsyrar alla offentliga institutioner, gör att de tidigare allmänt vedertagna stereotyper, som större delen av befolkningen levde med och använde, idag inte är socialt accepterade. Vi har gått från ett samhälle med rasbiologiska institutioner på universiteten, lagförda förbud om homosexuella förhållanden och kulturell elitism till ett samhälle där alla ska vara jämlika. Kvinnor, män, svarta, vita, kristna och muslimer ska idag anses lika i allas ögon, i alla fall i offentliga sammanhang.

Stereotyper och fördomar har alltid förekommit och de fyller en funktion för den som har dem. Den mänskliga hjärnan tänker med hjälp av kategorier, vilka kallas scheman, och när dessa väl har formats är de grunden för normala bedömningar. Vi kan inte undvika denna process. Dessa scheman styr vår perception. Scheman kan innefatta generella förväntningar om människor, grupper, roller och händelser, vilket påverkar vårt beteende i olika situationer. Schema teori menar att vi använder dessa mentala strukturer för att välja och bearbeta den information som vi får (Augoustions & Walker, 1995). Ett problem som kan uppstå till följd av detta är överkategorisering. Det innebär att man med hjälp av mycket lite fakta skapar sig en uppfattning om ett objekt eller en grupp. Ytterligare ett problem är när man helt enkelt missuppfattar saker och ting och därför skapar sig ett felaktigt schema. Dessa är vanliga fel som kan uppstå i schemabildning, men skillnaden mellan missbedömning, som dessa två fall är exempel på, och fördomar menar Allport (2000) är att missbedömningar ändras om personen som gjort dem får annorlunda information. En fördom förändras inte, trots att man får information som säger emot den uppfattning man bildat. En fördom, till skillnad från en missuppfattning, är immun mot alla bevis om motsatsen. Dessa fördomar kan vara riktade mot en rad olika grupper. Det kan röra sig om kön, ålder, stadsdelar, livsstilar och etniciteter. En definition på fördom gentemot en medlem av en annan etnisk grupp är:

“Ethnic prejudice is a antipathy based upon a faulty and inflexible generalization. It may be felt or expressed. It may be directed toward a group as a whole, or toward an individual because he is a member of that group.” (Allport, 2000 p.23)

En fördom är i dess kärna en värdering av en social grupp, en attityd. Det är en uppfattning av en grupp som bra eller dålig, positiv eller negativ (Augoustions & Walker, 1995).

Det finns en allmän trosuppfattning om alla grupper i samhället. Denna uppfattning delas av hela kulturen och kallas stereotyper. Dessa stereotyper använder individen för att dra slutsatser och förutsäga beteende för den grupp som stereotypen berör (Bless, Fiedler & Strack, 2004). Sociala stereotyper fungerar som allmänna kunskapsstrukturer i samhället och de delas av många. De sociala strukturerna är delade och mer eller mindre universellt identifierbara av alla medlemmar av en kultur, vilket innebär att alla inom samma kultur skulle kunna beskriva stereotypen för en viss grupp (Augoustions & Walker, 1995). En stereotyp används för att hjälpa individen att strukturera den sociala miljön, men också för att skydda dennes värderingar (Tajfel & Forgas, 2000). Denna trosföreställning, d.v.s. stereotypen, ligger ofta till grund för fördomar när stereotypen kopplas till en värdering.

Ett problem för de som försöker minska fördomar och stereotyper är att de utvecklas i tidig ålder redan hos barn. Detta menar dock Stangor (2000) är en naturlig följd av att stereotyper är en del av kulturen i sig och att barn lär sig dessa på samma sätt som de lär sig allt annat beteende. Stereotyper och fördomar skulle inte vara ett så stort bekymmer om vi inte använde dem så flitigt och de inte påverkade våra värderingar och handlingar i så stor utsträckning som de gör.

Devine (1989) menar att alla känner till de kulturella stereotyper som finns i samhället och att de är ett resultat av allas socialiseringsprocess. Stereotyper och fördomar leder inte alltid till ett beteende därefter. Hon skiljer mellan de som väljer att handla utifrån sina stereotyper och fördomar och de som kontrollerar denna impuls och korrigerar sina automatiska bedömningar.

Den influens som stereotypen har på våra reaktioner beror dels på situationen som man befinner sig i, men också på personen som gör bedömningarna. Fazio (1990) har tagit fram en modell, som kallas MODE (motivation and opportunity as determinants). Enligt denna modell har människor möjlighet att aktivera en medveten process, som gör att man kan kontrollera fördomsfulla reaktioner om man är motiverad att göra det.

Dunton och Fazio (1997a) ställer sig frågan; vilka karaktärsdrag kommer att dominera kategoriseringen när det finns flera olika kategoriseringar att göra. De menar att svaret finns i uppmärksamhetsprocesser, vilka är kända för att utöva ett stort inflytande på kategorisering. Ju mer uppmärksamhet ett särskilt stimulus får, desto mer utrymmen får denna stimulus i avgörandet av den uppfattade likheten mellan personen och kategoriexemplaret. Ju större

uppmärksamhet ett attribut hos personen får, desto större blir dess betydelse för kategoriseringen. En anledning till att vissa attribut påverkar mer än andra är att dessa är mer värdeladdade. Dunton och Fazio (1997a) grundar detta på tidigare studier som visat att personer som individen har väldigt tillgängliga attityder gentemot, automatiskt fångar visuell uppmärksamhet. Deras argument är att när man träffar en person kan flera olika kategoriseringar aktiveras, men det som avgör är styrkan av aktiveringen och associationen med en värdering. Ju mer attityd- framkallande etnicitet är för individen desto större påverkan har detta på mottagarens kategorisering av personen

Fiske, Cuddy, Glick och Jun (2002), menar att man kan dela in innehållet i sociala stereotyper utifrån två dimensioner. Dessa två dimensioner är kompetens och värme. När människor träffas som individer eller gruppmedlemmar finns det alltid ett behov av att förstå den andres intentioner gentemot en själv eller in- gruppen och vilken framgång de andra kommer att ha i att uppfylla sitt mål. De menar att det finns ett behov av att förstå den andres avsikter, goda eller onda, och hur kapabel ut- gruppen är i att nå dessa mål. Detta har Fiske m.fl. översatt till de två dimensionerna, kompetens och värme. Vidare menar de att olika kombinationer av dimensionerna leder till stereotyper som är speciella för just en viss grupp.

Paternalistiska stereotyper visar sig i vissa ras-, ålder-, och könsfördomar. Dessa stereotyper avser en syn på ut- gruppen som innebär ett högt värde på värme- dimensionen och ett lågt värde på kompetens- dimensionen. Man ser alltså på ut- gruppen, som varken kapabel eller benägen till att skada medlemmar av in- gruppen. En annan kombination av dessa dimensioner är när man ser på ut- gruppen som kompetent men inte varm. Denna form av stereotyper kallas avundsjuk. De grupper som har en avundsjuk stereotyp är sådana som anses duktiga (lyckats), men dess avsikter gentemot in- gruppen är inte positiva. Exempel på stereotyper som denna är juden, affärskvinnan eller asiaten, som lever med en stereotyp som kompetenta men mindre varma människor.

Vad är det då som avgör var en grupp hamnar på dessa dimensioner? Fiske m.fl. besvarar denna fråga med den socialstrukturella hypotesen, vilket innebär att ut- grupper uppfattas som kompetent i den utsträckning som deras status tillåter. Med andra ord så kopplar man makt till kompetens. Ju lägre status en grupp har desto lägre kompetens har gruppens stereotyp. En annan del av hypotesen är att ut- grupper, som inte konkurrerar med andra, uppfattas som varma. Medgörliga, underlägsna grupper fyller en läglig roll och har därför paternalistiska stereotyper där synen på gruppen är låg på kompetens dimensionen, men man har höga tankar

om gruppens värme, så länge gruppen inte utgör ett hot. I kontrast till detta ses konkurrerande ut- grupper som frustrerande och irriterande och de ses därför som mindre varma och har en avundsjuk stereotyp.

För att förhindra att fördomar och stereotyper uppfattas av andra eller påverkar vårt beteende använder vi oss av olika beteende övervakande metoder, bl.a. självreglering, självpresentation, impression management och social desirability, vilka ställer till bekymmer när man ska mäta förekomsten av stereotyper och fördomar i samhället

Självreglering syftar till en övervakande och kontrollerande aspekt av självet. Vi ängar oss åt självreglering när vi formulerar vilka mål vi strävar efter och utformar vårt beteende därefter. Vi anpassar oss till det beteende som vi tror kommer att hjälpa oss att nå det mål vi har satt upp. Detta innebär bl.a. att vi i olika sammanhang försöker dölja våra fördomar, vilket är en ganska ansträngande uppgift och kräver uppmärksamhet från individen (Kunda, 1999). Att ge ett gott intryck är viktigt inom flera områden. Det kan röra sig om romantisk attraktion, inom yrkeslivet och karriären och i vänskapsrelationer.

Vohs, Baumeister och Ciarocco (2005) skiljer mellan självpresentation och självreglering. De menar att självreglering är en del av självpresentation, men att en stor del av självpresentationen efter ett tag blir automatisk och inlärd i takt med att individen blir äldre och en vana bildas. Det finns dock skillnader mellan vad som anses positivt i olika situationer och att det därför krävs självreglering, vilket inte är ett lika automatiserat beteende. De grundar dessa tankar i en teori som menar att aktiva former av självpresentation kräver mera energi. I vissa situationer är en effektiv självpresentation beroende på hur framgångsrik man är i sin självreglering. Social desirability, vilket innebär att personer tenderar att besvara känsliga frågor på ett socialt accepterat vis istället för att uttrycka sina egentliga åsikter eller sitt riktiga beteende (Fiske och Taylor, 1991), kan liknas vid självreglering. Personen anpassar sina svar utifrån dennes uppfattning om omgivningens förväntningar.

Impression management är ett sätt att framställa sig själv i så bra ljus som möjligt. Man stävar helt enkelt efter en bra image, vilket ibland leder till att individen förvränger sina svar för att han/hon ska upplevas på ett positivt sätt (Roth, Snyder och Pace, 1986). Detta har likheter med det som Vohs, Baumeister och Ciarocco (2005) kallar självpresentation.

Självrapportering i stereotypundersökningar

Många studier bygger på självrapportering, men det är en inte helt okomplicerad metod att använda sig av. Fördelarna är många, såsom tillgänglighet och effektivitet, men många är även nackdelarna. Det finns två huvudsakliga svårigheter med metoden. Den första är att få deltagaren att vilja avslöja personliga detaljer. Den andra är att avgöra om deltagaren har förmågan att lämna denna information på ett korrekt sätt (Greenwald, Banaji, 2002). Detta leder till att de flesta resultat som presenteras med hjälp av självrapporterad data kan ifrågasättas på ett flertal sätt. Greenwald och Banaji tar upp problematiken med fokus på individens vilja och möjlighet att ge korrekta svar. Till denna kritik finns det två huvudsakliga förklaringar, impression management och självpresentation. Dessa två har länge antagits enbart vara riktade utåt, men självpresentation har visat sig även kunna vara riktat inåt, att individen vill visa upp en bra bild av sig själv, inte enbart inför andra utan även inför sig själv (Fiske & Taylor, 1991). Det finns lite forskning på området, men ett flertal strategier har utvecklats för att kunna kringgå problematiken med självrapportering (Wegener & Petty, 1995). En av de mer omtalade metoderna är reaktionstidstesten, Greenwald och Banaji (2002) använder sig av ett IAT-test (Implicit Association Test) i sin studie tillsammans med en självrapporterings enkät. IAT-testet är ett databaserat test där deltagaren genom knapptryckningar ska avgöra hur de kategoriserar ett ord eller ett påstående. Det kan röra sig om skalor, såsom manligt - kvinnligt, positivt - negativt eller starkt - svagt, och utifrån tiden det tagit för deltagare att svara kan man på ett enkelt sätt avfärda de svar som på något sätt varit påverkade av olika självrapporteringseffekter. Syftet med IAT-testet är att mäta automatiska associationer mellan olika begrepp, vilket kan avslöja bakomliggande automatiskt aktiverade fördomar och attityder. Desto snabbare reaktionstid en försöksperson har, desto starkare är associationen mellan objektet och värderingen och tvärt om (Greenwald, Banaji, 2002).

Anledningarna till att en deltagare inte svarar på ett korrekt sätt vid ett självrapporteringstest kan vara många. Huvudsakligen brukar två faktorer nämnas, kontext och assimilation. Kontext förklaras som den miljö testet sker i, t.ex. ljuset eller känslotillstånd, assimilation syftar på situationen. Studier har visat att det även finns en flexibel korrektionseffekt, där dessa båda arbetar vid sidan av varandra och både utifrån och inifrån deltagaren själv. Det gör att deltagaren flexibelt kan använda sig av den korrigeringsmetod som fungerar vid det unika tillfället, både kontextuella faktorer, såsom överkorrigering, och assimilationsfaktorer. Detta

gör att deltagare som testas på sina stereotyper kan vara medvetna om vad som testas, men de sätter poäng utifrån hur legitima de anser att de stereotypa påståendena är (Wegener & Petty, 1995). Detta gör att problematiken med självrapporteringstest försvåras ytterligare till följd av både yttre och inre faktorer, vilka ger korrigerings effekter.

Dunton och Fazio (1997b) mäter hur motiverade människor är till att korrigera sina svar. De utvecklade ett test för att det skulle kunna förutsäga olika bedömningar som involverade ras. Den skalan som man får fram med testet kallar de Motivation to Control Prejudiced Reaction Scale (MCPRS). Bakom detta test ligger en syn på stereotyper som grundar sig i Devines tankar (som vi nämnt tidigare) att kulturella stereotyper är allmänt delade och att det finns två grupper av människor, dels de som väljer att kontrollera sina automatiska associationer, dels de som inte känner sig motiverade till att kontrollera dem utan väljer att vara fördomsfulla. Men Dunton och Fazio (1997b) menar också att det finns ytterligare en grupp människor. Denna grupp uttrycker inte negativa attityder mot andra etniska grupper enbart därför att de inte har några. Vidare menar de att problemet med Devines teori är att den inte tar hänsyn till både automatiska och kontrollerade delar av attityder gentemot olika raser för om man gör det måste denna tredje grupp också inkluderas. Testet fokuserar dock främst på de två grupper som har automatiska kulturella stereotyper och om deltagarna väljer att korrigera dessa eller inte.

Även Nosek (2004) har skapat ett test som mäter motiv till korrigerings. Han skiljer mellan attityder som är explicita och implicita och pekar på den teoretiska distinktionen mellan attityder genererade genom en medveten process, explicita attityder, och attityder som är ett resultat av automatiska processer, som är omedvetna av individen.

I sin undersökning studerade Nosek (2004) relationen mellan explicita och implicita attityder och fann en rad faktorer som påverkade denna. Bl.a. så påverkades relationens styrka av självpresentationen. Attityder som kan kopplas till större självpresentation skapar en svagare relation mellan implicita och explicita attityder. Ytterligare en faktor är styrkan av värderingar. Starkare värderingar ger starkare relation mellan den implicita och den explicita attityden. En tredje faktor är attitydens dimensionalitet, d.v.s. hur värderingen förhåller sig till dess motsats. För att förklara detta närmare tar vi två exempel. Ett exempel på en bipolar dimension är abortmotståndare och de som är för abort. I denna fråga är man antingen av den ena eller andra övertygelsen, man kan inte vara för båda. I en unipolar dimension kan man vara för båda delarna av skalan. Dimensionen män - kvinnor är en sådan. En positiv

inställning till män innebär inte en negativ inställning till kvinnor. Nosek menar att man lättare kan dra sig till minnes värderingar som är bipolar. Därför finns det belegg för att tro att en attityd som befinner sig på en bipolar dimension har en starkare relation mellan implicit och explicit attityd. Slutligen är den uppfattade diskrepansen mellan sin egen och omgivningens värdering en faktor i relationen mellan det implicita och det explicita. Attityder som antas vara distinkta för den enskilde individen har en starkare relation, medan normativa attityder har en svagare.

Noseks test innehåller en rad olika skalor. Dessa är inre motiv till självpresentation, externa motiv till självpresentation, deltagarens jämförelse med andra, betydelsen av attityden, attitydens dimension, den explicita känslan inför attityd- objektet och slutligen hur man upplever andras explicita känslor inför objektet.

Hypotes

Inspirerade av tidigare undersökningar av dessa fenomen vill vi utforma ett eget test för att mäta stereotyper och korrektionseffekter bland studenter. Detta ska vi göra i ett experiment där vi skiljer på två grupper genom att de får olika instruktioner till testet. Uppgiften för deltagarna är att skatta ansikten av olika etnisk härkomst. Syftet med detta är att titta närmare på korrigerings effekter bland försökspersonerna.

Den hypotes som testas med hjälp av detta experiment är; deltagarna i undersökningen kommer att korrigera sina skattningar av de olika ansiktena till minoritetsgruppernas fördel. Vi förväntar oss att en skillnad ska uppstå till följd av att vi delar in deltagarna i två olika grupper genom de instruktioner som finns i inledningen av testen. Den ena gruppen får instruktionen att de deltar i en undersökning som testar människors förmåga att uppfatta personligheter utifrån ansikten och den andra gruppen får informationen att de deltar i en undersökning rörande synen på olika grupper i samhället (stereotyper). Detta förmodas ge en diskrepans mellan de två gruppernas skattningar där skattningen ska vara högre för de ansikten som tillhör minoritetsgrupper bland deltagarna i den grupp som vet att undersökningens syfte är att testa stereotyper. Hädanefter kommer vi att kalla den grupp som fått den felaktiga instruktionen, d.v.s. de som tror att deras uppgift är att skatta personligheter utifrån ansikten, grupp 1. Den grupp som får instruktionen att de testas på synen på olika grupper i samhället (stereotyper), kallas grupp 2. Vi vill också undersöka olika demografiska faktorer, som kön och ålders, påverkan på skattningarna.

Metod

Undersökningsdeltagare

Då undersökningen inte hade till syfte att vara generaliserbar till bakomliggande populationer valdes tillgänglighetsprincipen vid urvalet, trots att detta begränsar den yttre validiteten (Shaughnessy, Zechmeister och Zechmeister, 2003). Populationen som valdes var studenter vid Lunds universitet och Lunds tekniska högskola, de utvalda studenterna blev därefter indelade i två grupper, detta för att kunna jämföra två grupper inom samma population. Eftersom undersökningen är av en experimentell design är det faktum att det enbart är studenter som deltar i undersökningen en fördel då detta innebär att grupperna är homogena, vilket ökar undersökningens power i den meningen att de tillhör samma åldersgrupp och har samma utbildningsbakgrund.

Undersökningen genomfördes vid två tillfällen, den 18 april 2005 och den 21 april 2005 vid fem olika kafeterior och uppehållsrum på universitetsområdet. Deltagarna var studenter som hade rast eller arbetade med grupparbeten, vilka tillfrågades om de ville delta i en studie. Vid det första tillfället testades 63 studenter med en slumpmässig tilldelning till de olika grupperna. Testen de hade i uppgift att besvara lades i var sitt kuvert på ett helt slumpmässigt vis och dessa delades sedan ut utan någons vetskap om vilken instruktion som låg i respektive kuvert. Följaktligen var tillvägagångssättet ett double-blind test (Shaughnessy, Zechmeister och Zechmeister, 2003). Bortfallet blev 10 personer, vilka dels rörde sig om de deltagare som gissat hypotesen dels de som hade lyckats sammankoppla de två delarna av undersökning och skrev detta i vår avslutande fråga om hypotesmedvetenhet. Vi valde också att plocka bort de deltagare som trodde att hypotesen hade någonting med döljande av fördomar att göra. Detta gjorde att ytterligare en undersökning genomfördes för den grupp som drabbats av det största bortfallet med 8 nya deltagare. Alla fick då de formulär som innehöll falsk information.

Den slutgiltiga åldersfördelningen blev mellan 19 år till 31 år, medelåldern låg på 23,97 år. Könsfördelningen blev 30 män och 31 kvinnor, fördelningen mellan de olika grupperna blev att 31 testades med test som innehöll falsk information (grupp 1), medan 30 deltagare fick den korrekta informationen (grupp 2). Vid datagenomgång uteslöts de 13 deltagare som hade svarat att de hade minst en förälder som var född utomlands. Detta gjordes för att få en så homogen grupp som möjligt till grund för resultatet.

Material

För att undersöka stereotyper och korrigerings effekter användes en experimentell design bestående av enkätundersökningar i två delar, med fyra skilda instruktioner. Den första delen bestod av 25 bilder på ansikten. Ansikten förser oss med en rad information och sociala signaler, vilka vi lät försökspersonerna tolka. Vi kan utan problem kategorisera individer i olika sociala grupper enbart baserat på ansiktets utseende. Människor är otroligt duktiga på att avgöra kön, ålder och ras utifrån små variationer i ansiktsdrag. Dessa variationer kan t.ex. vara hudfärg, näsans form, hår och ögonens utseende. Vilka slutsatser man drar av ansikten avgör också vilken bedömning man gör av individen (Bruce, Young, 1998).

Dessa ansikten skulle klassas utifrån 6 olika item. De item som valdes ut överensstämmer med de dimensioner som Fiske m.fl. (2002) menar att vi använder när vi bedömer andra efter, d.v.s. kompetens och värme. Följande items valdes till enkäten; vänlig, förstående, generös, intelligent, kunnig och effektiv, vilka klassades på en skala från 1 till 5, där 1 är lägst och 5 högst. Som nämnts tidigare skiljs tv grupper åt i denna undersökning. Den ena gruppen fick instruktionen att vi testar människors förmåga att avgöra personlighet utifrån ansikten och att de ska skatta dessa ansikten på de 6 item som vi angivit. Den andra gruppen fick instruktionen att vi testade stereotyper i samhället. Hypotesen var; att den grupp som vet att de testas på stereotyper kommer att korrigera mer, d.v.s. skatta högre, än de som fått den felaktiga instruktionen, att vi testar förmågan att avgöra personligheter. Skillnaden kommer att vara till fördel för medlemmar av minoritetsgrupper.

De ansikten som användes i undersökningen fann vi på olika dating-sidor på Internet. Ansiktena kommer alla från utländska sajter, vilket minskar risken för att de ska bli igenkända av testpersonerna. Dessa valdes ut med hänsyn till personernas klädsel, ansiktsuttryck och bildens komposition för att undvika att dessa faktorer påverkade deltagarnas skattningar. I det slutliga testet användes 25 ansikten. Bilderna som valdes ut delades in i sex olika kategorier. Dessa var vita, svarta och orientaliska. Dessa grupper delades sedan in i kvinnor och män. En sista indelning gjordes utifrån ansiktenas attraktionsnivå, där ansiktena kategoriserades in i tre grupper utifrån hur de skattats i pilotundersökningen (vi återkommer till denna). Sammanlagt blev detta arton ansikten; tre vita män, tre vita kvinnor, tre svarta män, tre svarta kvinnor, tre orientaliska män och slutligen tre orientaliska kvinnor. De återstående sju ingick i undersökningen som filler items.

För att undvika att ordningsföljden på bilderna påverkade resultatet skapades två olika test, där ansiktena gavs i omvänd ordning i den ena. Dessa fördelades slumpmässigt i de två olika grupperna, 32 personer fick den första ordningen (14 i grupp 1 och 18 i grupp 2), och 29 personer den andra ordningen, (16 i grupp 1 och 13 i grupp 2).

Denna del, som vi valde att kalla del 1, hade två olika försättsblad, ett där de informerades korrekt, om att vi studerade synen på grupper i samhället (stereotyper) och ett med falsk information, bestående av ett påstående om att personlighet kan skattas genom bilder och att undersökningens syfte var att testa denna förmåga. Dessa olika betingelser fördelades jämt över deltagarna. Bilderna var svartvita och var i ett eget häfte som inleddes med försättsblad med någon av de två instruktionerna.

Den andra delen av undersökningen bestod av självrapporteringstest, som genomfördes med hjälp av enkäter framtagna av Dunton och Fazio (1997b), Nosek (2004) (vilka presenterades i den inledande delen av uppsatsen) och Sidanius och Pratto (1999), som fanns översatta till svenska. Dessa hade ett Cronbachs alfa motsvarande .941 på 19 item för Sidanius och Pratts SDO- test (Social Dominans Orientering) och .437 på 17 item för Dunton och Fazios MCPRS- test. Noseks test innehåller en stor mängd skalor, vilka enbart testas med en eller två item och därför är Cronbachs alfa på detta test överflödigt.

Del 2 bestod av ovanstående test, dessa låg i ett eget häfte med ett försättsblad, som även det fanns i två versioner. Ett där de enbart ombads svara på frågorna och ett där de informerades om att detta var en pilotstudie för att avgöra vilket av testen som skulle användas vid framtida forskning. Det första testet var MCPRS testet, framställt av Dunton och Fazio, som benämndes som test 1. Sedan Noseks test som blev test 2 och slutligen SDO- testet (social dominans), som framställdes av Sidanius, Pratto och Malle (1994) vilket benämndes som test 3. Det tredje testet mäter deltagarnas sociala dominans. Syftet är att mäta respondentens attityder till mellangrupsrelationer och om denne föredrar att dessa relationer är jämlika eller hierarkiska. Pratto, Sidanius, Stallworth och Malle (1994), som har tagit fram testet, menar att människor som är mer socialt dominanta tenderar att följa hierarkiskapande ideologier och de som har låga mått på social dominans är anhängare av mera egalitära inriktningar. Exempel på ideologier eller myter som människor med hög social dominans följer är fördomar emot andra etniska grupper, nationalism, konservatism, sexism och kulturell elitism. På andra sidan, finner vi de som har låga värden på social dominansskalan. Exempel på de myter som dessa människor är anhängare av är ideologier som inte delar in människor i kategorier, t.ex. olika

människorättsrörelser, miljörelser, feministiska organisationer o.s.v. Detta test mäter inte, tillskillnad från de övriga två, olika motiv till korrigerig, utan dess syfte i denna undersökning var att beskriva resultatet ur ett annat perspektiv. Detta perspektiv var deltagarens inställning till mellangrupsrelationer, som påverkar hur ansiktena skattas.

Längst ned på test 3 fanns även demografiska frågor, där deltagarna fick uppge kön, ålder och om de hade någon förälder som var född utomlands. Det fanns även en fråga om de kunde redogöra för syftet med undersökningen, detta för att kunna utesluta de personerna som kunde det. Alla testen var skrivna med samma typsnitt och hade alla en skala från 1 till 7. På SDO-testet betydde 1 mycket negativ och 7 mycket positivt. I MCPRS-testet innebar 1 instämmer inte alls och 7 var instämmer helt och hållet. På Noseks test fanns det flera olika betydelser på de olika variablerna. 1 kunde betyda, tar starkt avstånd ifrån, inte alls motiverad, inte alls viktig, tänker inte alls på, känner inte alls och känner kyla. 7 kunde betyda håller helt med, mycket starkt motiverad, extremt viktigt, tänker extremt mycket på, känner mycket bra och känner värme. För alla tre testen fanns dessa skalor utskrivna i formulären. De olika självrapporteringstesten i del 2, liksom ansiktena i del 1 med respektive instruktioner, finns bifogade till uppsatsen i bilagor 1 till 6.

Pilotundersökningen

För att urvalet av ansikten skulle bli så bra som möjligt genomfördes en pilotundersökning där 35 olika ansikten testades. Dessa ansikten fick 25 testpersonerna skatta på en skala från 1-10. De fick i uppgift att skatta ansiktena på attraktivitet, kompetens och vänlighet. I pilotundersökningen var det främsta intresset att få en attraktivitetsskattning, dock testades även kompetens och vänlighet för att få feedback på hur testpersonerna uppfattade dessa variabler. Undersökning gjordes under en dag och enbart studenter testades, eftersom studenter senare skulle ingå i undersökningen. Utifrån attraktivitetsskattningen valdes de ansikten, som testpersonerna var mest överens om, d.v.s. de ansikten som hade lägst varians. Detta gjordes för att få ansikten som uppfattades så lika som möjligt bland testpersonerna. Utöver den låga variansen fanns ytterligare ett kriterium. Det var att de skulle ha en liknade attraktivitetsnivå i de olika etniska grupperna, detta gjordes genom en jämförelse av ansiktenas medelvärden. Bland de ansikten som valdes ut fanns det två med medelvärde 4, 5 och 6 i de tre etniska grupperna ett av varje kön. Detta gjordes för att undvika att ansiktenas attraktivitet påverkade skattningen av de olika etniska grupperna. När det väl var genomfört återstod 25 ansikten, som sedan användes i den slutliga undersökningen.

Procedur

Deltagarna tillfrågades om de ville delta i en undersökning, som var en del av vår c-uppsats i psykologi. De informerades om att undersökningen är helt anonymt. De som frågade om tidsomfång för testet fick veta att det skulle ta mellan 15-20 minuter och de som sedan svarade ja fick instruktionen att svara så spontant som möjligt på frågorna och att det skulle genomföras individuellt, där det särskilt poängterades vikten av att inte diskutera med varandra. Testen låg i bruna kuvert med institutionens logotyp på framsida, vilket gjorde att varken vi eller testpersonerna visste vilken instruktion som låg i kuvertet. Under hela testet fanns vi närvarande i rummet och svarade på eventuella frågor. Den enda frågan som kom upp vid ett antal tillfällen var angående skalenheterna för bilderna, om då 1 var lägst och 5 var högst.

Efter att testet avslutats lämnade försökspersonerna in enkäterna och de placerades i en kasse utan att någon tittade närmare på dem vid det tillfället. Sedan delades belöningen ut, i form av en tian lott, samtidigt som vi förklarade för testpersonerna vad testets egentliga syfte var. Vi förklarade att det inte finns några vetenskapliga belägg för påståendet, att man kan skatta personlighet utifrån bilder och slutligen informerades de om att de kunde läsa den färdiga uppsatsen på Xerxes databasen i juni. Vi använde oss av samma procedur när den kompletterande studien genomfördes, med den enda skillnaden att då var det enbart en instruktion som testades.

När all data väl var insamlad analyserades denna med hjälp av dataprogrammet SPSS. Analyserna bestod av t- test och repeated measures ANOVA med det främsta syftet att finna skillnader mellan de två grupperna i undersökningen och se om det fanns några demografiska skillnader över svaren. Alfa-nivån var .05.

Resultat

Skattningarna

Enligt vår hypotes ska vi finna en skillnad mellan hur grupp 1 och grupp 2 har skattat de olika ansiktena. En repeated measure ANOVA, som jämförde hur deltagarna skattat på två inomgruppsfaktorer; ansiktenas etnicitet (vit, svart och orientalisk) och ansiktenas kön (kvinnor och män) med en mellangruppsfaktor, de olika instruktionerna, (vilken för grupp 1 var att skatta ansiktenas personligheter och för grupp 2 gällde stereotyper i samhället) visade att skattningen på de olika könen skiljer sig signifikant åt, $F(1,45)=4.921$, $p=.032$ $\eta^2 = .099$.

Däremot skiljde sig inte skattningen av könen åt mellan de två grupperna, $F(1,45)=.168$, $p=.684$ $\eta^2 = .004$. Vidare skiljde sig skattningen på de olika etniska grupperna åt, $F(2,90) = 13.235$, $p=.000$ $\eta^2 = .227$ men även för etnicitet fanns det ingen signifikant skillnad på skattningarna mellan de två grupperna, $F(2,90) = 1.126$, $p = .329$ $\eta^2 = .024$. Det fanns inte heller en signifikant interaktion mellan etnicitet och kön, $F(2,45) = 1,648$, $p = .204$ $\eta^2 = .070$. Slutligen fann vi dock en intressant interaktionseffekt till följd av instruktionen. Denna i kombination med både kön och etnicitet gav ett signifikant resultat, $F(2,90)= 5.689$, $p=.005$ $\eta^2 = .112$.

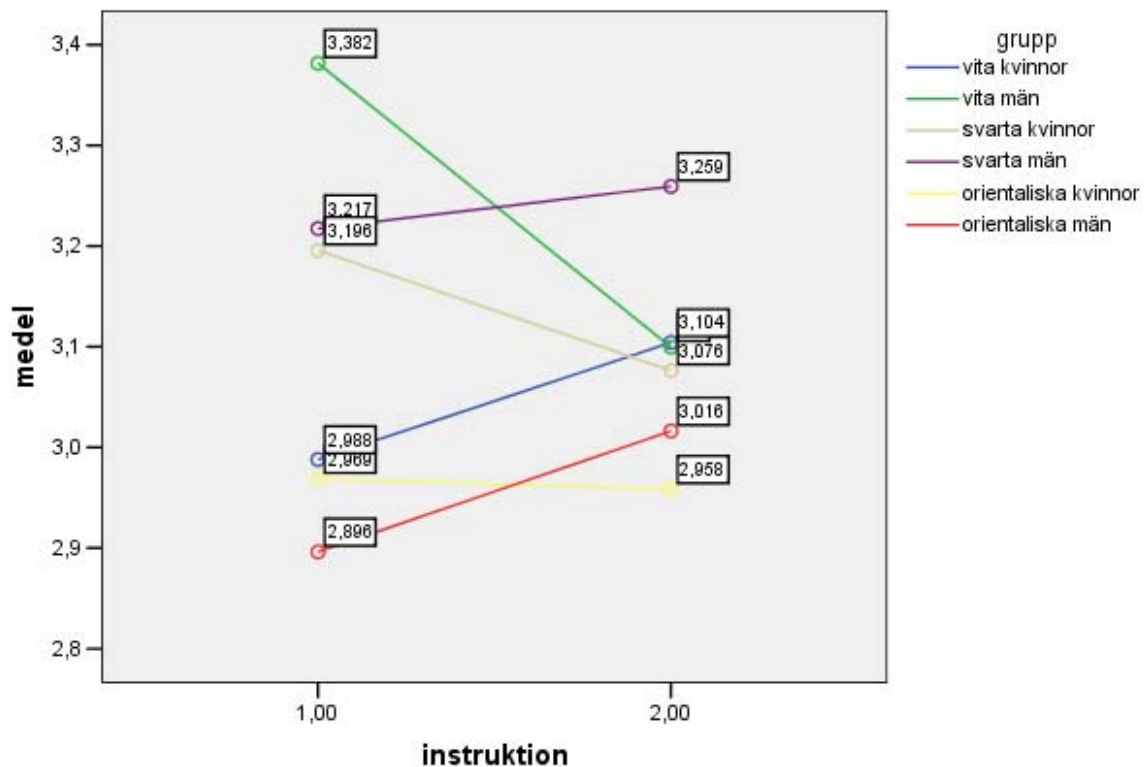
Tabell 1. *t*-test över skillnaden mellan grupp 1 och grupp 2 på skattningar av de olika etniska grupperna och över könen.

Etnisk grupp och kön	<i>t</i> - värde (n=46)	Sig.
Vit kvinna	-.849	.400
Vit man	2.040	.047
Svart kvinna	1.144	.258
Svart man	-.167	.868
Orientalisk kvinna	0.067	.947
Orientalisk man	-.993	.326

Not. Orientaliska kvinnor n=45.

Detta resultat innebär att de olika instruktionerna har gett effekt, men inte den effekten som vi väntat oss. Enligt vår hypotes skulle de ansikten som tillhör minoritetsgrupper skattas lägre av grupp 1 medan grupp 2 skulle skatta dessa högre. Det finns dock ingen signifikant skillnad mellan de två betingelserna på skattningen av minoritetsgrupperna medan skillnaden stod att finna i skattningen av de vita männen. Grupp 1 (n=23), d.v.s. den grupp som fått instruktionen att skatta ansiktenas personligheter, hade ett medelvärde på $M= 3.382$ och grupp 2, de som skattade stereotyper i samhället, hade $M= 3.109$ i skattningen av de vita männen. Detta innebär att de som visste att vi testade stereotyper skattade ner de vita männen i förhållande till de försökspersoner som trodde att vi undersökte förmågan att uppfatta personligheter.

Skattningarna av de olika könen och etniska grupperna för de två grupperna

Figur 1. De olika gruppernas skattningar av vita, svarta och orientaliska kvinnor och män.

I denna figur kan vi utläsa att skattningarna på de vita männen skiljer sig åt, medan de svarta männen skattas lika av de båda grupperna och att skattningen av de orientaliska männen endast skiljer sig marginellt mellan grupp 1 och 2, $t = -.993$, $p = .326$. Vi kan också se att både de svarta och de orientaliska männen får någorlunda lika skattningar medan de vita männen går från ett högt medel, i förhållande till de andra två etniska grupperna, till ett lågt när försökspersonerna vet om att vi undersöker stereotyper. Analyser rörande skattningen av kvinnorna visade inte några signifikanta skillnader mellan grupp 1 och grupp 2. Vidare analys av skattningarna visade att de olika demografiska variabler, som deltagarna fyllt i, inte hade någon påverkan på resultatet. Det finns ingen signifikant skillnad mellan hur kvinnor och män skattat ansiktena eller beroende på försökspersonernas olika åldrar. Det fanns heller ingen skillnad i resultat beroende på bildernas ordning.

Skattningarna i förhållande till självrapporteringstesten

När vi jämförde skattningen av ansiktena och den andra delen av undersökningen, de tre självrapporteringstesten, var det mest relevanta testet det rörande social dominans. I en korrelationsanalys fann vi att detta test kunde kopplas till flera skattningar som deltagarna gjort.

Tabell 2. Pearsonkorrelationer mellan social dominanstestet och de olika grupperna.

Etnisk grupp och kön	Korrelation	Sig.
Vit kvinna	- .185	.209
Vit man	- .160	.278
Svart kvinna	- .442	.002
Svart man	- .499	.000
Orientalisk kvinna	- .394	.006
Orientalisk man	- .284	.050

I tabell 2 kan vi utläsa att de försökspersoner som har hög social dominans har skattat svarta män och kvinnors ansikten lågt.

Både Noseks skala över inre motiv och skalan över externa motiv till korrigering visade en korrelation till hur man skattat svarta kvinnor. $r = .313$ $p = .033$ för de inre motiven och $r = -.311$ $p = .032$ för de externa motiven. Detta innebär att de försökspersoner som upplever inre motiv till korrigering skattar de svarta kvinnorna högre, medan de som har externa motiv har skattat samma grupp lägre. En repeated measures ANOVA med MCPRS testet med en inomgruppsfaktor, vita män, och en mellangruppsfaktor, MCPRS testet, kunde inte förklara varför grupp 1 och grupp 2 skiljde sig åt i skattningen av vita män. En upprepade mätningar ANOVA visade att $F(2,90) = 1.00$, $p > .05$ $\eta^2 = .022$.

Självrapporteringstesten

Resultatet på de tre självrapporteringstesten skiljer sig inte åt för grupp 1 och grupp 2. Båda grupperna besvarade testen på liknande sätt. Intressantare var dock att jämföra andra variabler, som kön, vilka skiljde sig åt. Ett t -test, som jämförde hur män och kvinnor besvarat

de tre testen visade att det finns signifikanta skillnader mellan könen på social dominans testet, $t = -2.990$ $p = .004$, kvinnornas $M = 1.800$ och männens $M = 2.708$. På Noseks skala över externa motiv till korrigering, $t = -2.351$, $p = .023$, kvinnornas $M = 4.583$ och männens $M = 6.208$. Slutligen på Noseks skala över hur man uppfattar att samhället korrigerar, $t = -2.089$, $p = .042$. Kvinnornas $M = 4.083$ och männens $M = 4.833$. I samtliga fall hade männen högre medelvärden.

Tabell 3. Kvinnor och mäns medelvärden (och standardavvikelser) på social dominans testet, Noseks skala över externa motiv till korrigering och Noseks skala över hur man uppfattar korrigering i samhället.

Test	Medel Kvinnor (n=24)	Medel Män (n=24)
SDO	1.800 (.774)	2.708 (1.272)
Nosek externa motiv	4.583 (2.376)	6.208 (2.413)
Nosek korrigering i samhället	4.083 (1.316)	4.833 (1.167)

Detta innebär att männen i större utsträckning än kvinnorna är social dominans orienterade. De upplever externa motiv till korrigering mer än kvinnorna gör och enligt männen finns det mer korrigering i samhället i stort.

Diskussion

Skattningarna

Resultatet visar att det test vi har utformat har effekt. Vår hypotes var att det skulle finnas en skillnad mellan grupp 1 och grupp 2, vilket vi också fann, men skillnaden blev inte den vi hade väntat oss. Enligt hypotesen skulle vi finna en skillnad i skattningen av minoritetsgrupperna, d.v.s. för de svarta och orientaliska ansiktena. Anledningen till detta är att dessa grupper, enligt Fiske, Cuddy, Glick och Jun (2002) har paternalistiska stereotyper. Detta innebär att de ses som varma men inte kompetenta. Nu fann vi istället en skillnad i skattningen av de vita männen, där grupp 1 hade skattat denna grupp signifikant högre än grupp 2.

Analysen visar att försökspersonerna har skattat de olika etniska grupperna och kvinnor och män olika, vilket bekräftar valet av ansikten till testet. Hade det funnits några oklarheter i de olika ansiktenas etniska tillhörighet eller kön skulle vi inte ha fått detta resultat.

Det intressantaste resultatet av vår undersökning är det faktum att det finns en signifikant interaktionseffekt till följd av instruktionen på skattningen av etnicitet i kombination med kön. Vi fann ingen signifikant skillnad mellan de olika betingelserna på skattningen av enbart kön eller enbart etnicitet, men de två tillsammans gav ett signifikant resultat. Detta kan tolkas som att försökspersonerna har specifika stereotyper för varje grupp. Stereotypen för kvinnor skiljer sig åt beroende på etnicitet och stereotypen för svarta är inte den samma för båda könen. Korrigeringen har därför skett olika beroende på vilken grupp ansiktet kategoriseras till. Detta kan kopplas till Dunton och Fazios (1997a) teori kring att vissa karaktärsdrag blir dominerande, här visar det att både kön och etnicitet är starka karaktärsdrag i den uppmärksamhetsprocess som sker när individen ska kategorisera.

Den närmare analysen visade att den stereotypgrupp där skattningen var signifikant olika för grupp 1 och grupp 2 var vita män. Hypotesen var att skillnaden skulle finnas i skattningen av minoritetsgrupperna, men nu blev skattningen av dessa grupper inte så olika för grupp 1 och grupp 2. Detta kan tolkas med hjälp av Fazios (1990) MODE- modell, som utgår ifrån att människor antingen väljer att följa sin automatiska kategorisering utifrån delade kulturella stereotyper, eller så kan man välja att korrigera dessa för att inte vara eller bete sig på ett fördomsfullt sätt. I det här fallet har försökspersonerna inte använt sina automatiska kategoriseringar i sina bedömningar av minoritetsgrupperna, oavsett instruktion. För de vita männen har dock grupp 1, d.v.s. den grupp som fått den felaktiga informationen, inte korrigerat skattningen, men grupp 2 har till följd av instruktionen reflekterat över även denna grupp och förändrat sin bedömning därefter. För grupp 1 kan man därför dra slutsatsen att de inte kände sig motiverade att korrigera den automatiska kategorisering som vita män framkallar. De upplevde sig däremot motiverade att ändra desamma vad gäller övriga grupper. För grupp 2 hade dock den inledande instruktionen den effekten att deltagarna blev motiverade att reflekterade över alla grupper i undersökningen.

Ytterligare ett intressant fynd var att vi inte fann någon signifikant skillnad mellan kvinnor och män i hur de skattat ansiktena. Försökspersonernas olika demografiska egenskaper, som kön och ålder, påverkade inte resultatet. Detta kan man koppla till Devine (1989), som menar

att alla känner till de olika kulturella stereotyper som finns i samhället. Det vi inte kan veta är om deltagarna har korrigerat av det som Wegener och Petty (1995) kallar kontextuella eller assimilatoriska skäl, utan de kan vara flexibla i sina bedömningar även inom samma test. Därför gjorde vi en jämförelse till självrapporteringstesten.

Skattningarna i förhållande till självrapporteringstesten

Studien visar att förhållandet mellan skattningarna av ansiktena och testet för social dominans gav negativ korrelation till de orientaliska och svarta männen och kvinnorna. Detta i sig är ingen överraskning men det faktum att den signifikanta korrelationen finns gör att den kan användas till att dra vidare slutsatser av undersökningen. Det resultat som framkom var att det fanns en negativ korrelation, de deltagare som hade låga värden på SDO- testet hade skattat ovanstående grupper högre, vilket visar att deltagarna i undersökningen vill se ett mer egalitärt samhälle, det faktum att det enbart var för minoritetsgrupperna denna korrelation stod att finna gör att man kan anta att deltagarna skattade ansiktena på ett sätt som visar denna ståndpunkt och framställer dem som mindre fördomsfulla.

Detta resultat kan jämföras med korrelationsanalysen mellan Noseks test och skattningarna på de svarta kvinnorna. Analysen visade ett positivt samband mellan inre motiv till korrigering och ett negativt samband med externa motiv till korrigering. Studenterna i undersökningen känner med andra ord att anledningen att korrigera sina skattningar av de svarta kvinnorna beror på det som Nosek kallar introspektion och att man för sin egen skull ändrar den automatiska kategorisering som uppkommer. De känner däremot ingen yttre press att korrigera sina svar, vilket kan tolkas som att de upplever en diskrepans mellan sina egna attityder och de som finns i samhället i övrigt. Detta stämmer väl överens med resultatet i SDO- testet.

Det själv- rapporteringstest som vi hade störst förväntningar på inför denna undersökning var MCPRS- testet, som är utformat av Dunton och Fazio (1997b). Det har gett goda resultat i det land där det skapades, d.v.s. U.S.A. Trots framgången där kunde vi inte koppla detta test till de skattningar som försökspersonerna i vår undersökning gjort. Det gav inga signifikanta resultat alls i någon av de analyser som vi har genomfört. En lyckad undersökning med hjälp av detta test i Sverige, har ännu inte publicerats, vilket gör att man kan diskutera om detta

verkligen kan appliceras på det svenska samhället eller bara fyller en funktion i den amerikanska kontexten.

Självrapporteringstesten

Både SDO- testet och Noseks (2004) test kunde på olika sätt belysa och förklara resultatet på skattningarna. Självrapporteringstesten visade också intressanta resultat utan jämförelse med försökspersonernas skattningar. Även för dessa test fick de två grupperna olika instruktioner. Grupp 1 fick informationen att det var ett pilot- test de skulle besvara och grupp 2 fick bara instruktionen att besvara frågorna. Detta hade dock ingen påverkan på resultatet. Det fanns däremot skillnader på hur kvinnor och män besvarat frågorna. Det var en signifikant skillnad mellan könen på SDO- testet, då männen hade ett högre medel än kvinnorna på denna. Detta resultat har även skaparna av testet fått när det använt det.

Intressant var också skillnaden mellan könen på upplevelsen av externa motiv till korrigerig. Männen upplevde detta i större utsträckning än kvinnorna, vilket också förklarar männens upplevelse av att samhället i övrigt är mera benäget att korrigera. På Noseks skala över hur personen uppfattar korrigerig i samhället hade männen ett signifikant högre medel än kvinnorna. Detta innebär att till följd av den korrigerig som männen anser finns runt omkring dem känner de en yttre press på sig att korrigera sina svar. Kvinnorna upplever inte det yttre motivet i lika stor utsträckning och därför inte heller att korrigerigen i samhället är så stor.

Förslag till vidare forskning

Att gå vidare efter denna undersökning skulle ge svar på en rad frågor som uppkommit under arbetets gång. Bland annat har vi diskuterat kring hur resultatet skulle ha sett ut om vi valt att testa andra grupper. Om vi undersökt pensionärer eller människor i medelåldern skulle resultatet kunna generaliseras till en större grupp. Om en sådan undersökning ger samma resultat som de vi fått i vår studie kan man dra mera generaliserbara slutsatser.

Ytterligare en diskussion som skulle vara intressant att konkretisera är om man genomförde samma undersökning, men med två olika grupper. En grupp från den population som vi testat i denna uppsats och en med medlemmar ur den grupp som har utländsk härkomst. Den senare

gruppen valde vi att ta bort i vår undersökning för att få så lika grupper som möjligt och för att minska omfånget på undersökningen. Trots det tittade vi lite på hur de med utländsk bakgrund hade besvarat formulären och skattat ansiktena och vi kunde se att det fanns tendenser till skillnad mellan de två grupperna, även om det bara var 13 försökspersoner som hade utländsk härkomst. Detta väckte naturligtvis flera frågor, vilka vore intressanta att få besvarade. MCPRS- testets lämplighet i Sverige är också något som lämnar frågetecken efter sig. Därför skulle det vara intressant att använda detta test i andra sammanhang och i kombination med andra test än det vi utformat.

Vi fann även tendenser till att deltagarna skattade vita kvinnor på ett liknande sätt som de skattade de utländska ansiktena, vilket kan vara ett tecken på att samma stereotyper och fördomar finns mot båda dessa grupper, eller snarare samma strukturer för hur dessa används. Detta skulle kunna ge en ökad förståelse för både etnisk diskriminering och för könsdiskriminering, vilket skulle vara intressant för fortsatt forskning.

Referenser

- Allport, G. (2000). The nature of prejudice. I Stangor C. *Stereotypes and prejudice*, 20- 49. Ann Arbor: Psychology Press.
- Augoustinos, M. & Walker, I. (1995). *Social Cognition: An intergrated introduction*. Trowbridge: Sage publications.
- Bless, H., Fiedler, K. & Strack, F. (2004) *Social cognition: How individuals construct social reality*. Cornwall: Psychology press.
- Bruce, V. & Young, A. (1998), *In the eye of the beholder, the science of face perception*, New York: Oxford University Press
- Devine, P. (1989). Stereotypes and Prejudice: Their automatic and controlled components. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 5- 18.
- Dunton, B. & Fazio, R. (1997a). Categorization by race: The impact of automatic and controlled components of racial prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 33, 451- 470.
- Dunton, B. & Fazio, R. (1997b). An individual difference measure of motivation to control prejudiced reactions. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 23, 316- 326.
- Fazio, R.h (1990). Multiple processes by which attitudes guide behavior: The MODE model as an integrated framework. In M.P. Zanna (ed.), *Advances in Experimental Social Psycholgy*. 23, 75-109.
- Fiske, S., Cuddy, A., Glick, P. & Jun, X. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 878- 902.
- Fiske, S., Taylor, S. (1991). *Social cognition* (2nd ed.). New York: McGraw- Hill Inc.
- Greewald, A., Banaji, M. (2002). Implicit social cognition: Attitudes, self- esteem, and stereotypes. *Psychological Review*, 109, 3- 25.
- Kunda, Z. (1999) *Social Cognition: Making sense of people*. Cambridge: MIT press.
- Nosek, B. (2004). Moderators of the relationship between implicit and explicit attitudes. *Ej publicerat manuskript*.
- Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. & Malle, B. (1994). Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 741- 763.

- Roth, D., Snyder, C. & Pace, L. (1986). Dimensions of favourable self- presentation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 867- 874.
- Shaughnessy, J., Zechmeister, E., Zechmeister, J. (2003) *Research methods in psychology*. Crawfordville: McGraw-Hill.
- Stangor, C. (2000). *Stereotypes and prejudice*. Ann Arbor: Psychology Press.
- Tajfel, H., Forgas, J. (2000). Social categorization: Cognitions, values and groups. I Stangor, C. *Stereotypes and prejudice*, (pp.?-?). Ann Arbor: Psychology Press.
- Vohs, K. & Baumeister, R. & Ciarocco, N. (2005). Self- regulation and self- presentation: Regulatory recourse depletion impairs impression management and effortful self- presentation depletes regulatory resources. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 632- 657.
- Wegener, D., Petty, R. (1995). Flexible correction processes in social judgement: The role of naive theories in corrections for perceived bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 36-51.

